

גליזין ליקוטי אורה

אורות מרבינו הקוה"ט מהר"י ט"ב זי"ע

מטרת המערכת:

עיסת והדפסת ספרי דברי רב
מגדן רבב"ק מהר"י ט"ב
מסאטנאר זיעעלי

פרשת
וישלה

שנה המושיית
גליזין מס' יב

נמוך הגליזין

עשו לא היה יכול מעולם
לזכות לצאנו של יעקב /
יעקב שלח מלאכים
שנבראו מכח הרמאות
שהיה מוכרח להתנהג בו
בבית לבן / יעקב לא שלח
אנשים משום חשש שלא
יוציאו שנתם /

דאס איז די ארגסטע
מלחמה זוען עשו
ווערט א גוטער
ברודער

סוף זמן
קריאת שמע

8:44

מעפר מחומר הגס, יצטרך ב' סימנים לזכך חומרה, אבל הדגים אשר בריאתן מהמים מחומר היותר דק, הכשרה בולא כלום כי אינן צריכין זיכוך, ועופות שנבראו מרקק צריך זיכוך קצת ודי בסימן א', עכ"ד.

והנה למעלה הכתוב אומר (ל לח), ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים אשר תבאן הצאן לשתות לנכח הצאן ויחמנה בבואן לשתות, ופרש"י ר' הושעיא אומר המים נעשין זרע במעיהן ולא היו צריכות לזכר. נמצינו למדין שהעדדים שהיה לו ליעקב לא נבראו כשאר בעלי חיים שבעולם, אלא מן המים נבראו ודמיין לדגים שאף הן נבראים מן המים, ואם כן כמו שאין הדגים צריכין שחיטה לזככן, כך אין צריכין שחיטה לצאנו של יעקב בכדי לזככן, לצד היותם מתהווים ונבראים מיסוד המים שהוא חומר דק וזך.

ומעתה י"ל שהשכטים היו אוכלים בשר צאנו של יעקב בלא שחיטה, משום דאית להו לדרכי שמעון (בבא מציעא קטו). דדריש טעמא דקרא, וכל טעם השחיטה הוא לזכך החומר מפני שיסוד הבהמה הוא מן העפר והעופות מן הרקק, אבל צאן יעקב הרי נתהוו מן המים כמו דגים שהוא מחומר זך, אם כן פטורין הן מן השחיטה, אבל יוסף סבר כשיטת רבי יהודה (שם) דלא דרשינן טעמא דקרא, ולכן לא מפלגינן בין צאן יעקב לשאר בעלי חיים והכל חייבין בשחיטה, ולכן הביא את דבתם רעה אל אביהם שחשודין הם על אבר מן החי.

ובזה ידוקדקו דברי רש"י"ל, ויהי לי שור וחמור וגו' אבא אמר לי מטל השמים ומשמני

עשו לא היה יכול מעולם לזכות לצאנו של יעקב

ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור וגו' (לב ה), ופירש"י אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך וכו', ויהי לי שור וחמור, אבא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ. ויש לדייק דהרי מצינו להדיא בחז"ל (בבא קמא נד:) שבהמות גידולי קרקע הם.

(ב) עוד יש לדקדק על אומרו 'אינך כדאי לשנוא אותי' דהול"ל 'אינו כדאי', דכשאומו 'אינך כדאי' משמע שעשו בעצמו לצד היותו עשו, לפיכך אינו כדאי שישנא את יעקב, וצריך ביאור.

ויתבאר בהקדם מה דאיתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ז) ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם, מה אמר רבי מאיר אומר חשודים הן בניך על אבר מן החי. והתמיהה מפורסמת, היאך יתכן שהיו השכטים יה נכשלים באיסור אבר מן החי, ואי נימא שבאמת לא אכלו, היאך אפשר שיוסף הצדיק יאמר דבר שאינו. ונראה לומר בביאור הענין, על פי מה דאיתא במס' חולין (דף כו:): דרש עובר גלילאה בהמה שנבראת מן היבשה הכשרה בשני סימנים, דגים שנבראו מן המים הכשירין בולא כלום, עוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד.

וביאר המהרש"א על פי דעת המחקרים שכל יסוד היותר רחוק מן הגלגל הוא יותר גשמי וחומרי, והארץ שהוא יסוד התחתון הוא יותר גשמי מיסוד המים שעליו, ולכן בהמה שיסודו

הארץ וזו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ, שהרי בהמות הללו הנמצא תחת ידי נתהוו מן המים, ואינן גידולי ארץ כשאר בעלי חיים דעלמא.

ומעתה יובן מה שאמר לו יעקב 'אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך', כי מאחר שבהמות הללו נבראו מן המים שהוא יותר רוחני מפני קורבתם אל הגלגלים, אם כן ממילא מעולם לא היה אפשרות שיגיע לידך צאן כאלה, לצד היותך דבוק בגשם ובחומר, וכמאמר הכתוב (לעיל כה כז) ויהי עשו וגו' איש שדה, וצאן הללו הלא נבראו מיסוד המים שהוא יסוד דק וזך, על כן אי אפשר שהיית יכול לזכות בהם, ועל כרחך שמה שזכית זה עתה בשור וחמור, אין זה מברכת אבא שהיתה ראויה שתנתן לך ולקחתי אותן במרמה, שהלא אינך כדאי ומסוגל כלל להתברך בצאן כאלו שנבראו מכח המים, ואם כן אין מקום כלל לשנוא אותי על הברכות שברכני אבי, כי הלא אתה רואה שעדיין לא נתקיימו בי אותן הברכות. (ליל שב"ק וישלח תשכ"ד)

* * *

יעקב שלח מלאכים שנבראו מכח הרמאות שהיה מוכרח להתנהג בו בבית לבן

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שער שדה אדום, ויצו אתם לאמר כה תאמרן לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. הקשו המפרשים מה רצה להודיע בזה שהיה מתגורר אצל לבן, ועוד שהלא עשו היה יודע מביאת יעקב לבית לבן, וכנאמר (לעיל כה ו) וירא עשו כי ברח יצחק את יעקב ושלח אתו פדנה ארם וגו', ומה הוסיף יעקב באמרו עם לבן גרתי ואחר עד עתה.

(ב) ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך, ופירש"י אבא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ. ויש לדייק דהרי מצינו להדיא (עירובין כז:) שבהמות גידולי קרקע הם.

(ג) להלן בפרשה (לג ה), מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצא חן בעיני אדוני, ויש לדקדק על אומרם מי לך כל המחנה הזה, דתיבת 'לך' הוא שפת יתר, דהול"ל מי כל המחנה הזה אשר פגשתי.

ונראה בהקדם לבאר מה דכתיב לעיל (לב ג) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מהנים, ופירש בתרגום ירושלמי, 'אמר יעקב כד חמא יתהון דילמא משיריין מן לבן אחוי דאמא אינון אתיין קדמוי למסדרא לקבלי סידרי קרבא למקטל יתי או דלמא משיריין דמלאכין קדישין מן קדם ה' אינון ואתיין לשיזבא יתי מן ידיהון בגין כדין קרא שמיה דאתרא ההוא מהנים'. דהיינו שיעקב הסתפק בראותו המלאכים, ולא ידע אם המה ממחנות לבן או מלאכים קדושים, והדבר מתמיהה למאד, וכי לא ידע יעקב להבחין בין מלאכים של לבן למלאכים קדושים, אתמהה.

וי"ל על פי מה דאיתא בגמרא (בבא בתרא קכג.) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא (בראשית כט יב), וכי בן רבקה הוא והלא בן אחות אביה הוא, אלא אמר לה מינסבת לי, אמרה ליה אין, מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה, אמר לה מאי רמאותיה, אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסבא לי מקמה, אמר לה אחיו אני ברמאות, [ופריך] ומי שרי להו לצדיקי לסגויי ברמאותא, [ומשני] אין עם נבר תתבר ועם עקש תתפל (שמואל ב-כ כז). ומבואר מזה שכל אותן השנים ששהה יעקב אבינו בבית לבן היה צריך להתנהג ברמאות, כיון שהיה בסביבה אחת עם לבן שהיה רמאי. ואולי היינו דכתיב (לעיל לא א) וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה, כלומר שהתרעמו על הדבר שלקח יעקב את כל הכח אשר לאבינו, היינו הכח לשקר ולהתנהג ברמאות, ומכח השקר אשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה.

והנה מודעת זאת שמכל מעשי בני אדם נבראים מלאכים, וכמו ששנינו (אבות פ"ד מ"א)

העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד. ולפי דרכינו י"ל שאצל יעקב אבינו כשהיה מוכרח להתנהג ברמאות עם לבן, היו המלאכים שיצאו מהן בעלי שתי פנים מעורבים משתי כוחות, כי מצד אחד לא היו לגמרי מצד הקדושה כיון שסוף סוף נתהוו מכח השקר והרמאות, ואולם אף לא היו לגמרי מצד הטומאה, אחרי שכל מעשיו ומחשבותיו של יעקב אבינו היו רק לשם שמים, כדי לבנות ולכונן אומה הישראלית.

ולפי זה י"ל דבעל כרחך לא היה יכול לשלוח אלא המלאכים הללו שנבראו מכח הרמאות שלו, והטעם בזה משום שהיה רוצה לבוא אל עשו בשקר וחנופה, בהראות לו פנים כאילו מבקש אהבתו ורצונו למצוא חן בעיניו^(כ), אם כן ממה נפשך לא היה לו מלאכים לשלוח זולת את מלאכים הללו, כי מלאכים קדושים לא היה יכול לשלוח, מאחר שאינם שייכים כלל למידת השקר, ומלאכים טמאים הרגילים בשקר בודאי לא היו נמצאים אצל יעקב אבינו בחיר שבאבות, ובהכרח היה צריך לשלוח אותן המלאכים שנבראו מכח התנהגותו בשקר ורמאות, בהיותו בבית לבן והוצרך לקיים מה שנאמר עם נבר תתבר ועם עקש תתפל, וכיון שנבראו מכח השקר היו יכולים לשקר ולהחניף את עשו.

ובזה יבואר התרגום ירושלמי שיעקב הסתפק בראות המלאכים, ולא ידע להבחין אם המה ממחנות לבן או מלאכים קדושים, הסיבה לכך משום שהיו נמצאים אצל יעקב מלאכים בעלי שתי פנים, שמצד אחד היו ממקור קדוש חוצבן, שנבראו ממעשיו של יעקב שהתנהג ברמאות עם לבן ועל דרך עם נבר תתבר ועם עקש תתפל, אמנם מצד אחר הלא נבראו ממידת השקר, על כן בראות יעקב מלאכים הללו, לא ידע להבחין אם ממחנות של לבן הם, או מלאכים קדושים הם שיצאו ממנו^(כ).

ובזה יתבאר מקראי קודש, 'ויצו אותם לאמר כה תאמרן לאדני לעשו וגו' עם לבן גרתי ואחר עד עתה', רצה בזה לומר לעשו

^(כ) וזהו הטעם למה שנתקשו המפרשים למה ישתמש יעקב במשרתי עליון ללא צורך, כי יכול עשות הדבר על ידי משרתי אדם גם בני איש. אך הענין כי אמרו חז"ל (סוכה מו:) לא לימא אינש לינוקא יהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה משום דאתי לאגמורי שיקרא. ומהאי טעמא לא רצה יעקב אבינו לשלוח אנשים משום דלא ליתי לאגמורי שיקרא. ועל כן בחר לשלוח אותן מלאכים שנבראו מכח הרמאות ושקר שעשה עם לבן שהם ילכו בשליחות הזה לשקר לפני עשו. (ס"ג פ' וישלח תשכ"ג)

ועוד) בביאור סוד שעיר המשתלח, מפני שהס"מ שערו של עשור עומד למעלה ומשטין ומקטרג על בני ישראל, ולכן שולחים את השעיר לעזאזל שהוא מקום הס"מ, ליישב רוגזו של הס"מ שלא יקטרג על בני"ש, עיי"ש.

אמנם מעתה יש מקום לשאול, דמאחר שהיה צריך לשלם מה שעייב בידו מכל אותן השנים שהיה שוהה בבית לבן ולא שלח שעיר לעזאזל, שמעינן מן הדא שאולם השעיר אחד לה' היה מקריב בכל שנה ושנה כתיקונה, דהא באותה שעה עדיין היה מותר להקריב בבמות (עי' מגילה י. זבחים קיב:), אם כן נשאלת השאלה מדוע לא היה שולח בכל אותן השנים אף **שעיר אחד לעזאזל**, וכי לא היה לו מדבר שממה הר קשה לשלוח לשם השעיר, דהא אינו מפורש בקרא איזה הר שצריכים לשלוח שמה השעיר המשתלח, אלא כהא דדרשינן (יומא טו:): 'עזאזל' שיהא עז וקשה. ומה טעם היה יעקב אבינו מאחר שליחת השעירים עד עכשיו.

ונראה לומר דהנה איתא במדרש (הובא בחזקוני ויקרא טז כא) **ושילח ביד איש עתי המדברה**, עתי שהגיע זמנו למות תוך אותה שנה, שהרי הנושא את השעיר אינו עובר שנתו, לכך היו בוררין איש שהגיע זמנו למות תוך אותה שנה, וחכמת המזלות היתה קלה בעיניהם. [ומביאו בילקוט ראובנו פ' אחרי אות מו בשם התיקונים]. והנה בשלמא בזמן שבית המקדש היה קיים, היו נמצאים בכל שנה בין אלפי רבבות ישראל אחד שהיה מזומן שלא להוציא שנתו, ואותו שלחו לשלח את השעיר המדברה, אבל גוי ודאי שלא היו יכולים לשלוח, דהא אף בישראל נחלקו בגמרא (יומא טו.) אי בכהן או בישראל סגי.

ובכן באותן השנים שהיה יעקב אבינו שוהה ומתעכב בבית לבן, לא היו עמו מי שראוי לשלח השעיר המדברה אלא הוא ובניו, והרי כולם היו מזומנים לחיים ארוכים ולהוציא את השנה בחיותם, על כן לא היה ליעקב שום אפשרות היאך לשלח את השעירים להס"מ,

שאל את יעקב היאך אפשר שיש לך בגבולך את כל המחנה הזה אשר פנשתי, דהיינו המלאכים שהכיר בהן עשו שנתהו ונבראו מכח הרמאות והשקר, הן אתה ממקור מדת האמת חוצבך, וכדבר שנאמר (מיכה ז ט) **תתן אמת ליעקב**, והשיב לו יעקב **למצוא חן בעיני אדוני**, שלכך אני שולח לך את אלו המלאכים, שידוע תדע כי אנכי הרגלתי במדת השקר בהיותי בביתו של לבן, משום ועם עקש תתפל, ובוזה אמצא חן בעיניך, שתדע שכל הרכוש אשר בידי הגיעו לידי מכח השקר, ושיקרא לא קאי וממילא לא יתקיימו בידי עולמית.

אמנם לצד האמת מה שהשיב לו יעקב **'למצוא חן בעיניך'**, רוצה לומר, שלפניך אני שולח דוקא מלאכים הללו שנבראו מכח השקר, בכדי שאוכל להחניף אותך ולהראות פנים כאילו שלם אני עמך ומבקש אהבתך, ודוקא מלאכים שנבראו מכח השקר ביכולתם לשקר ולהחניף⁽¹⁾. (ס"ג פ' וישלח תשכ"ג)

* * *

יעקב לא שלח אנשים משום חשש שלא יוציאו שנתם

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום (לב ה), ופירש"י מלאכים ממש. והקשו המפרשים למה ישתמש במשרתי עליון ללא צורך, כי יכול עשות הדבר על ידי משרתי אדם גם בני איש.

וי"ל עפ"מ דאיתא בילקוט ראובני בפרשתינו (אות מב) בשם ספר גליא רזא, דמה שלח יעקב עזים מאתים ותיישים עשרים וגו'. הכוונה בעשרים תיישים, כי בכל שנה ושנה צריכין ישראל לשלוח שעיר אחד לעזאזל, והוא עכב עשרים כל זמן היותו בבית לבן, ולא שלח כלום לעזאזל, שהוא סמאל שרו של עשו, לכן שלח לו עכשיו בפעם אחד עשרים תיישים, עכ"ד. והכוונה בזה כי מבואר בזוהר הק' (וישב קצ. פנחס רמח.

הרי שלך לפניך מלאכים הללו, ועיניך לנוכח יביטו אשר מקור חוצבם ממתד השקר, ולא נבראו אלא ממעשי הרמאות שלי, שהייתי מוכרח להתנהג בהן בהיותי בבית לבן, לקיים מה שנאמר **עם נבר תתבר ועם עקש תתפל**, ונמצא שכל רכוש והון שרכשתי בבית לבן, דהיינו **'שור וחמור צאן וגו'**, הכל מכח השקר הגיעו ובאו לידי, ולכן אינך כדאי לשנוא אותי, כי הלא נודע הדבר ומפורסם (שבת קד.) דקושטא קאי שיקרא לא קאי, ואם כן ממילא לא יתקיים בידי מכל אלה כלום, וכל זה **אשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך**, ופירש"י שאני שלם עמך ומבקש אהבתך, כי מעתה נוכחת לדעת שאינך כדאי לשנוא אותי על הברכות שברכני אבי, מאחר שהכל באו מכח השקר ואינך בר קיימא להתקיים לעולם.

וזהו הכוונה בדברי רש"י⁽²⁾, אבא אמר לי **מטל השמים ומשמני הארץ** זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ. דהנה איתא בפסיקתא (רבתי פכ"ד) אמר רבי שמואל בר נחמן הכל ברא הקב"ה בעולמו חוץ ממידת שקר שלא ברא אלא הבריות כדו אותם מלבם. ודרשו חז"ל (בר"פ פ"א ס"ד) **בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ** (בראשית א א), את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיה. וביארו במפרשים (עי' רמב"ן שם) שכח השמים וכח הארץ נבראו בתחילה, ומאז לא ברא עוד כלום, וכל מה שיש בכדור התחתון נכללן בכוחות השמים והארץ, עיי"ש. ונמצא מעתה שמידת השקר שלא נברא בשעת בריאת העולם, אלא היא בריאה חדשה שהבריות כדו אותם מלבם⁽³⁾, על כרחך שאין זה לא מן הארץ ולא מן השמים, והוא ששלח יעקב לעשו שכל הרכוש הנמצא בידו, אינך לא מן השמים ולא מן הארץ, כי מכח השקר והרמאות הם באים ובודאי לא יתקיימו בידי.

ובמסילה נעלה להבין מה שאמר עשו ליעקב, **מי ל"ך כל המחנה הזה אשר פנשתי ויאמר למצא חן בעיני אדוני**, כלומר שעשו

(2) ולפי דרכינו אפשר לומר בביאור מה שדנו המפרשים בענין איזה מלאכים שלח יעקב אל עשו, דבקדושת יו"ט בפרשתן מביא אאמור"ר זללה"ה בשם המפרשים שהיו מלאכים שנבראו מכח מעשיו הטובים. אמנם לאידך גיסא כתב אי"ז זללה"ה בישמח משה בפרשתינו שבודאי לא היה משתמש עם מלאכים שנבראו מכח מעשיו הטובים, כדי שלא ליהנות בדברי תורה, עיי"ש. והנה הדבר מפליא איך שנפרדו הדעות זה מזה מקצה אל קצה, לכן אמינא אנא להשוות ולפשר בין הדעות. - אמנם לפי האמור בדברינו יחדיו יהיו תמים הדעות במפרשים, דהכל מודים שלא היה שולח לפניו מלאכים שנבראו מכח מצוות ומעשים טובים שלא ליהנות מדברי תורה, דהא ממילא לא היה יכול לשלחם מאחר שאינם רגילים בשקר, אבל מכל מקום היה שולח מלאכים הללו שנבראו מכח התנהגותו ברמאות עם לבן, שזה גם כן היה מצוה לצד שהתכוון בהן לשם שמים, ואף על פי כן מכיון שנתהו מכת השקר והרמאות כבר אין בזה משום שלא ליהנות מדברי תורה, ולכן היה רשאי לשלוח אותם. (ס"ג פ' וישלח תשכ"ג)

ומטעם זה היה נמנע במשך של עשרים שנים לשלח השעיר לעזאזל.

ומעתה יבואר למה היה משתמש דוקא במשרתי עליון ולא בשלוחי בשר ודם, דהא לא היה לו שליח בשר ודם שיהא ראוי לשלוח את השעיר להס"מ שרו של עשו, מפני שכל העוסק בשילוח השעיר אינו מוציא שנתו, לפיכך שלח המלאכים משרתי עליון לפי שאין מיתה במלאכים, דהא מבואר במדרש (ב"ר פמ"ח ס"א) שאין יצר הרע שולט במלאכים. ומאחר שהיצר הרע שהוא הס"מ שרו של עשו, אין לו שליטה על מלאכים, בודאי שלא יהיו יחול בהם היוק בהיותם משלחים השעירים לעשו, על כן בחר בדוקא מלאכים ממש לשלח השעירים לעשו.

*

ובזה יל"פ מאמר המדרש (ב"ר פס"ח ס"ב) ויצא יעקב וגו', רבי שמואל בר נחמן פתח

(תהלים קכ"א א) **שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי**, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וכל טוב אדוניו בידו, ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, חזר ואמר לית אנא מובד סברי מן בריי, **עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, אל יתן למוט רגלך וגו', ה' ישמרך מכל רע, מעשו ומלבן, ישמור את נפשך**, ממלאך המות. ויש להבין מעיקרא מאי קסבר יעקב אבינו ובמה נתיישרה דעתו לבסוף, דחלילה לומר שעלתה על דעתו להסתפק באמונת השי"ת אף רגע כמימרא. ועוד צריך ביאור מה שייך ברכה זו שישמור את נפשו ממלאך המות, דמלאך המות מאן דכר שמה, ולא מצינו כלל שהיה יעקב אבינו דואג ומתיירא בשביל מלאך המות.

והביאור בזה שכך אמר יעקב, **אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי**, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח

העבד עשרה גמלים וכל טוב אדוניו בידו, וממילא היה יכול להניק להס"מ יניקה יתירה, בכדי לפייס ולפתות הס"מ שרו של עשו לבל יקטרג^(ג), ולא היה צריך לשלוח לו את השעיר המשתלח, אבל אני לא נזם אחד ולא צמיד אחד, ומוכרח אני לשלח השעיר להס"מ כדי ליישב את רוגזו ולא יקטרג, ודא עקא שאין לי איש המזומן ממילא שלא להוציא שנתו, שיוכל לשלח את השעיר להס"מ, חזר ואמר לית אנא מובד סברי מן בריי, **עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, אל יתן למוט רגלך וגו', ה' ישמרך מכל רע, מעשו ומלבן, ישמור את נפשך**, ממלאך המות, כלומר שהקב"ה הבטיחו שישמור אותו ממלאך המות, והיינו על ידי שהזמינו השי"ת מלאכי אלקים משרתי עליון שאין היצר הרע שולט בהם, והם ישלחו את השעירים לעשו אחיו להסיר את הרוגז שלו שלא יקטרג למעלה. (ס"ג ויצא תשט"ו)

דאס איז די ארגסטע מלחמה ווען עשו ווערט א גוטער ברודער

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו. פרעגן די מפרשים, פארוואס האט ער געדארפט שיקן מלאכי השרת, האט ער געדארפט באשאפן אזא נס עשו זאל קענען רעדן מיט מלאכים, ס'איז נישט גענוג געווען שיקן פשוטע שלוחים צו עשו.

(ב) באנו אל אחיך אל עשיו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. [לכאורה] פארוואס האט ער אים דערציילט ער איז א ברודער, למאי נפקא מינה. רש"י זאגט, דו זאגסט ער איז א ברודער און צום סוף איז ער עשו, ער האט דיך פיינט. נו מעיקרא מאי קסבר, יעקב אבינו האט געוויסט הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב.

(ג) וואס איז דער "וגם" הולך לקראתך, ער האט נאך גארנישט געזאגט, זיי האבן דאך נאר געזאגט באנו אונז זעמיר געקומען, וואלט מען געדארפט צו זאגן והולך לקראתך וארבע מאות איש עמו.

נאר לאמיר זעהן דא מברר צו זיין דעם פשט. דער אמת ער האט נישט געהאט צו טוהן מיט עשו אליין, עשו אליין איז טאקע אויך געווען א גרויסער חכם (כדאיחא במדרש ב"ר פע"ה ס"ג – איכ"ר פ"ב ס"ג) ער האט טאקע אויך געוויסט אלעס, אבער אף על פי כן אין דיא פרשה איז אזויפיל מרומז, עתידות און אלע ענינים עד סוף כל הדורות, פארבארגענע זאכן, דאס האט מען דאך נאר געוויזן פאר יחידי סגולה, [אפילו] פאר צדיקים האט מען אויך נאר געוויזן פאר יחידי סגולה, ליבא לפומא לא גליא, נאר יעקב אבינו וואס האט געוויסט אלעס, יעקב אבינו, און משה רבינו, און די אבות הקדושים, וכדומה, אבער [קען מען דען] אריינשטעלן אין עשו'ן ער זאל וויסן אזויפיל ענינים.

נאר דער אמת, ער האט דא נישט געפירט די מלחמה מיט עשו אליין, נאר מיטן שרו של עשו, דאס איז דער ס"מ. חכמינו ז"ל זאגן דאך ארויס (ב"ר פע"ז ס"ג) **ויאבק איש עמו** דאס איז געווען שרו של עשו. **כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים**, זאגן זיי איך האב געזעהן דיין שר. ער האט זיך דא מתאבק געווען מיטן ס"מ. ס'איז דאך א כלל גדול דארט וואו עשו איז [גייט] דאך מיט מיט אים דער שר, ממילא די אלע שליחות'ער וואס ער האט געשיקט האט ער נישט געשיקט פאר עשו [נאר] פארן ס"מ פארן שרו של עשו. ממילא איז רעכט [פארוואס] ער האט געמוזט שיקן מלאכים, מלאכי מעלה, א פשוט'ער מענטש קען זיך נישט אויסטענהן מיט אים.

דאס איז דער פשט, [די מלאכים האבן] געזאגט **באנו אל "אחיך" אל עשו**, ס'איז נישט גוט ער גייט מיט דיר ווערן א ברודער, ווען עשו ווערט א גוטער ברודער דאס איז די ארגסטע מלחמה, די שווערסטע מלחמה, ער רעדט דאך איין אז איך מיין דיר גוטס, דאס איז דאס ארגסטע ווען מ'לעבט גוט מיט די כוחות הטומאה. נאר וואס דען [מ'דארף וויסן] **"וגם" הולך לקראתך**, דעמאלץ ווען ער איז א ברודער טוט ער דאס אויך הולך לקראתך, דער **וגם** גייט ארויף אויפן **אחיך**, אז ווען ער איז אחיך איז ער אויך הולך לקראתך. (לשון רבינו ס"ג וישלח תש"כ, והשלים דבריו בדרשה יום א' וישב תש"כ)

(א) ובה פירש בזקוקין דנורא הכוונה באמרם ז"ל (שבת נה.). חותמו של הקב"ה אמת, וזהו הטעם למה שאמרו שיקרא לא קאי, מפני שהשקר איננו בריאה שנברא על ידי הקב"ה, עכ"ד. (ס"ג פ' וישלח תשכ"ג)

(ד) וגם יש בזה כוונה ששלח דוקא מלאכי שקר כדי למצוא חן בעיניך, לפי שמלאכי אמת מעולם לא היו מוצאים חן בעיני עשו. (ס"ג פ' וישלח תשכ"ג)

(ה) ועל דרך שכי' הזרע קודש (פ' בא) הטעם שיתרעם אברהם אם לא יצאו ישראל ברכוש גדול ממצרים, שבזה יהיה להם במה לפדות את עצמם מן האמות על ידי מסים וארנוניות שלא יפגעו בנפשותם ח"ו. (ס"ג ויצא תשט"ו)